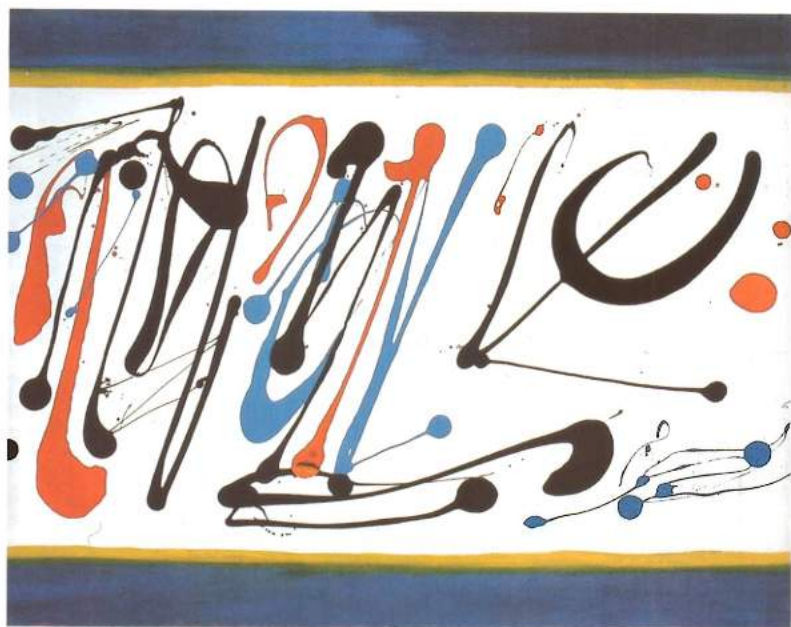

D. SEDER,
Slika II
(1968)

F. KULMER, *Narančasto-plavo-crna kaligrafija IV* (1976). Zagreb, Moderna galerija

M. JEVSÖVAR,
Razjašnjavanje u tri faze (1989). Zagreb,
Galerija suvremene
umjetnosti

E. MURTIĆ, *Plavi kut. Bol*, Galerija umjetnina »Branko Dešković«

tivnu apstrakciju. Snažniji prodor apstrakcije javlja se u hrv. umjetnosti 1951—53. u obliku polariteta apstraktnoga ekspresionizma i geometrijske apstrakcije. Grupa »EXAT 51« sa svojim programima (1951. i 1953) zalaže se za geometrijsku apstrakciju; izložba grupe održana 1953. u Zagrebu prva je organizirana manifestacija apstraktnu umjetnosti u Hrvatskoj. God. 1954. djela apstraktnu umjetnosti izložena su na »Salonu '54« u Rijeci. Istodobno, javlja se apstraktni ekspresionizam u djelu E. Murtića (»Sluh mora«, 1953—54). Tek s porazom socijalističkoga realizma kao estetske doktrine, apstraktna se umjetnost u nas javlja u svim tipološkim i stilskim modalitetima. Velik broj umjetnika opredjeljuje se za gestualnu i asocijativnu apstrakciju, često lirski obojenu. Važan poticaj razvoju apstrakcije dala je izložba engl. kipara H. Moora u Zagrebu 1955. Većina umjetnika doseže apstraktni izraz sažimanjem realnoga predloška na osnovnu vizualnu ili asocijativnu impresiju. Taj je proces posebno uočljiv kod slikara M. Tartaglie, M. Detonija, O. Postružnika, I. Šebalja i S. Kopača u drugoj polovici 50-ih godina. Osebjan put do apstrakcije prošao je O. Gliha, koji je u svojim gromačama uspio povezati apstraktnu slikarsku misao sa stvarnim krajolikom otoka Krka. U kiparstvu je zamjetljiv sličan proces postupne redukcije forme (V. Bakić, D. Džamonja);

pojedinačni eksperimentalni pokušaji ostaju pak izolirani—I. Kožarić (»Osjećaj cjeline«, 1953/54). Kod kipara D. Džamonje već se 1959. uočava ekspresivna varijanta apstrakcije (»Metalna skulptura«, 1959). Između 1956—60. a. postaje gotovo dominantan likovni izraz. U njezinu širokom rasponu od enformela do asocijativne apstrakcije, likovni umjetnici nalaze niz ekspresivnih i formalnih mogućnosti. Boja, ritam, kompozicija, a posebno pikturalna materija u središtu su pozornosti likovnoga stvaralaštva. Osim manje grupe slikara koji istražuju svojstvo i tvarnu strukturu slikane površine (I. Gattin, E. Feller, T. Hruškovec), veći broj umjetnika nalazi svoj izraz u lirskoj apstrakciji, gestualnosti i slikarskom automatizmu (Lj. Ivančić, F. Kulmer, Š. Perić, I. Kalina, B. Baretić, O. Petlevski, J. Restek, B. Dogan, A. Kinert, M. Jevšovar, Đ. Seder, Z. Prica, R. Sablić). Nakon raspada grupe »EXAT 51« pojedini njezini članovi nastavljaju s geometrijskom apstrakcijom (I. Picelj, A. Srnec), dok drugi mijenjaju izraz i približuju se minimalističkomu redukcionizmu. Optička istraživanja (M. Šutej) i minimalizam (M. Galić, Lj. Šibenik, A. Kuduz, B. Vlahović, Z. Šimunović) nastavljaju se na iskustvima geometrijske apstrakcije, a krajnje hermetičku varijantu ostvaruje J. Knifer (»Meandar«). Zagrebačke izložbe »Novih tendencija« (prva, 1961, postiže međunarod-